

RECENZJA

Rozprawy doktorskiej mgra Marka ŁACHUTA
na temat:

BEZPIECZEŃSTWO CZŁOWIEKA NA OBSZARACH WODNYCH W UJĘCIU SYSTEMOWYM
przygotowana pod naukowym kierownictwie prof. dr hab. Janusza GIERSZEWSKIEGO

PODSTAWA OPRACOWANIA RECENZJI

Przedmiotem recenzji jest rozprawa doktorska Pana mgra Marka ŁACHUTA, pt.: **BEZPIECZEŃSTWO CZŁOWIEKA NA OBSZARACH WODNYCH W UJĘCIU SYSTEMOWYM** przygotowana pod naukowym kierownictwie prof. dr hab. Janusza GIERSZEWSKIEGO. Recenzję przygotowano w związku z prowadzonym przez Radę Dyscypliny Wydziału Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie przewodu doktorskiego o nadanie Autorowi dysertacji stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie naukowej nauki o bezpieczeństwie.

Recenzję opracowano na podstawie:

1. Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. -*Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz.U. z 2021 r. poz. 478 z późniejszymi zmianami),
2. Uchwałą Rady Dyscypliny Nauki o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie, nr 1/2024 z dnia 25 października 2024 r.

I. UWAGI OGÓLNE

Woda to jeden z żywiołów. Na przestrzeni wieków człowiek starał się ją opanowywać i wykorzystywać dla własnych potrzeb. Efekty tych działań były różne, aczkolwiek w dużym zakresie doprowadziły do tego, że jest ona niezbędna dla jego egzystencji. Niestety, wciąż jest żywiołem nieprzewidywalnym, a nawet już „opanowana” może stanowić poważne zagrożenie dla człowieka. Akweny, rzeki, jeziora i morza, to miejsca z których człowiek korzysta, celem odpoczynku i relaksu. To wzdłuż ich brzegów uruchomia się kąpieliska dostępne dla człowieka, szczególnie w sezonie letnim. Rozumne korzystanie z akwenów przez człowieka daje wiele przyjemności połączonej z odbudową zdrowia. Natomiast brak przysłowiowego „myślenia” zazwyczaj kończy się tragicznie- utonięciem. Pomimo ciągle zwiększającej się liczby podmiotów ratownictwa wodnego, nie udaje się w sposób znaczący zminimalizować liczby utonięć. Tym samym zasadnym jest kontynuowanie działań na różnych obszarach, od edukacji, poprzez kontrolę odpowiednich służb oraz wyposażenia ich w nowoczesny sprzęt ratowniczy, celem osiągnięcia satysfakcjonujących wyników.

Analizy wypadków nad wodą pokazują, że wyzwań stojących przed instytucjami rządowymi, samorządowymi oraz służbami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo na akwenach jest bardzo dużo.

Dlatego dobrze się stało, że Autor dysertacji zmierzył się z powyższą problematyką, pokazując stan obecny i podjął się próby wskazania obszarów, które mogą zmniejszyć statystyki utonięć w naszym kraju. Niewątpliwie było to ogromne wyzwanie.

II. OCENA METODOLOGICZNA

Koncepcja metodologiczna dysertacji została zaprezentowana w rozdziale pierwszym (s. 15-38). Autor omówił prawie wszystkie komponenty naukowej metodologii badawczej. To prawie, to brak analizy krytycznej literatury. Nie wskazał tych publikacji, które Jego zdaniem były najważniejsze do przygotowania dysertacji. Wykaz literatury jest bardzo bogaty, zawiera publikacje zwarte, artykuły, akty prawne oraz źródła internetowe.

Przedstawiono ogólne założenia metodologiczne i uzasadnienie podjęcia badań (s. 15-18), przedmiot i cel badań (s. 18-21), problemy i hipotezy badawcze (s. 21-25), a także metody, techniki i narzędzia badawcze (s.25-30) oraz organizację i przebieg badań (s.30-38).

W ogólnych założeniach metodologicznych i uzasadnieniu podjęcia badań Doktorant stwierdził: „Wstępna analiza materiałów zastanych, pozwala zauważyć brak spójnego systemu kierowania oraz monitorowania finansowania i jakości szkolenia, a także użytkowanego przez podmioty ratownicze sprzętu. Brak jest również płynnej i bieżącej ewaluacji oraz możliwości dostosowania szkolenia sił ratowniczych – uwzględniających określone i zmienne warunki ich funkcjonowania (rzeka, morze, jezioro, basen, Aquapark, itp.), co znacząco wpływa na ostateczne efekty ich działań. Analiza funkcjonowania systemu z pozycji każdego podmiotu uczestniczącego w działaniach dotyczących zachowaniu bezpieczeństwa na obszarach wodnych pozwoli sformułować postulaty oraz wnioski dotyczące jego poprawy i zwalczania negatywnego zachowania realizowanych na poziomie województwa i znacznym obszarze kraju. Zakładane wyniki badań mogą stanowić źródło wiedzy o efektywności systemu i ewentualnych kierunkach zmian mających na celu jego przyszłą modyfikacji i realne usprawnienie. Ponadto w ramach procesu badawczego chciano wykazać, czy obecny system ochrony ludności na obszarach wodnych jest wydolny i nadąża za zmianami legislacyjnymi oraz potrzebami finansowo-materiałowymi niezbędnymi do jego prawidłowego funkcjonowania” (s. 17-18). To zdaniem Autora spowodowało, że pochylił się nad tematyką bezpieczeństwa człowieka na obszarach wodnych w ujęciu systemowym.

Doktorant uznał, że „przedmiotem badań w dysertacji jest bezpieczeństwo osób przebywających na wyznaczonych obszarach wodnych, w różnych jego aspektach i uwarunkowania” (s.20). Natomiast celem głównym jest „poznanie uwarunkowań bezpieczeństwa człowieka przebywającego na wyznaczonych obszarach wodnych w perspektywie systemowej” (s. 20). Na bazie tak sformułowanego celu głównego, wygenerował cele szczegółowe (s. 20-21).

Kolejnym wyzwaniem, które założył i zrealizował, było zaprezentowanie głównego problemu badawczego pracy. Został on odzwierciedlony w postaci pytania: W jaki sposób został zorganizowany system bezpieczeństwa człowieka na wyznaczonych obszarach wodnych i czy jest on skuteczny? (s.21). W dalszej kolejności zdefiniował hipotezę, w której założono, że „przyjęty w Polsce system bezpieczeństwa osób na wyznaczonych obszarach wodnych, oparty jest głównie na samorządzie terytorialnym i instytucjach działających w formie stowarzyszeń, co negatywnie wpływa na skuteczność tego systemu” (s. 23). To wszystko pozwoliło na stworzenie problemów szczegółowych w liczbie trzech i hipotez cząstkowych również w liczbie trzech (s.24).

Zastosowane przez Autora dysertacji metody, techniki i narzędzia badawcze są standardowe dla prac kwalifikacyjnych i sprawdzają się, a tym samym pozwalają na zrealizowanie postawionego głównego problemu badawczego, a także wynikających z niego problemów szczegółowych (s. 25-28).

Stwierdzam, że warstwa metodologiczna w przedstawionej do oceny dysertacji w pełni spełnia wymagania w zakresie znajomości przez Doktoranta warsztatu metodologicznego. Zastosowana metodologia badawcza jest zgodna z zasadami obowiązującym w rozprawach doktorskich z dziedziny nauk społecznych, a dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie. Ponadto uważam, że

dotyczy ona istotnego obszaru badawczego, wychodzi naprzeciw zapotrzebowaniu społecznemu oraz podejmuje problem o randze naukowej.

III. OCENA MERYTORYCZNA

Recenzowana dysertacja składa się z wykazu skrótów zastosowanych w pracy (s.7), wstępu (s.9-14), rozdziału metodologicznego (s.15-38), rozdziału poświęconego teoretycznym podstawom bezpieczeństwa (s.38-94) oraz z trzech rozdziałów merytorycznych (s.95-334). Kolejnymi komponentami dysertacji są: zakończenie (s.335-339), bibliografia (s.338-357) oraz spis tabel, wykresów, rycin i rysunków oraz aneksów (s. 358-382).

Rozdział pierwszy pt.: *Metodologiczne podstawy badań własnych* (s. 15-38) został omówiony wcześniej w ramach tzw. oceny metodologicznej.

Kolejny rozdział pt.: *Teoretyczne podstawy bezpieczeństwa* (s. 39-94) składa się z pięciu podrozdziałów, w których Doktorant przedstawił szereg pojęć dotyczących bezpieczeństwa. Przywołano wielu autorów zajmujących się bezpieczeństwem w różnych konfiguracjach, stosuje sporo cytowań. Moim zdaniem, rozdział ten niczego nie wniósł do dysertacji, ponieważ temat pracy dotyczy bezpieczeństwa człowieka na obszarach wodnych w ujęciu systemowym. Pojęcia w nim przywołane, zasadniczo są znane (szczególnie Doktorantowi) i praktycznie wpłynęło to na zwiększenie objętości dysertacji. Podkreślam, to moje zdanie i nie obniża jej poziomu.

W rozdziale trzecim pt.: *Bezpieczeństwo osób przebywających na obszarach wodnych* (s. 95-116), zawarto pięć podrozdziałów. W każdym z nich Autor skupił się na kwestiach związanych z bezpieczeństwem wodnym, a także dokonał bardzo szczegółowej analizy przyczyn utonięć. Pochylił się nad prawnymi aspektami bezpieczeństwa kąpeli w akwenach. Przedstawił kwestie związane z organizowaniem i koordynowaniem oraz realizowaniem przedsięwzięć w ramach ratownictwa wodnego. Natomiast w ostatnim podrozdziale odniósł się do obszarów wodnych. Bardzo dobrze się stało, że Doktorant zacytował pojęcie bezpieczeństwa wodnego autorstwa Dariusza Skalskiego: „Bezpieczeństwo wodne obejmuje umiejętności praktyczne i kompetencje społeczne w zakresie szeroko rozumianego użytkownika obszarów wodnych z poszanowaniem zasad bezpieczeństwa oraz zgodnie z obowiązującym prawem, możliwościami technicznymi, uwarunkowaniami cywilizacyjnymi i zasadami rozwoju zrównoważonego. Głównym celem bezpieczeństwa wodnego jest kreatywne rozwiązywanie problemów związanych z odpowiedzialnym i bezpiecznym gospodarowaniem zasobami środowiska wodnego, analizą zagrożeń i szacowaniem ryzyka zarządzaniem różnorodnymi formami aktywności wodnej, stosowaniem skutecznych procedur ratowniczych, właściwym doбором oraz optymalnym wykorzystaniem specjalistycznego sprzętu itp.” (s. 95).

Doktorant wymienił obszary zainteresowania bezpieczeństwa wodnego (s. 95), a także stwierdził, że „zapewnienie bezpieczeństwa w tym również związanego z użytkowaniem obszarów wodnych, należy do pierwszoplanowych zadań państwa i obejmuje swoim zasięgiem cały obszar kraju” (s. 96). Zobrazowaniem tej teorii jest ryc. 2 na s. 96.

W dalszej części tego podrozdziału Autor dysertacji stwierdza, że „głównym aspektem przyczyn i okoliczności wypadków na obszarach wodnych jest niski poziom świadomości zagrożeń w społeczeństwie oraz brak kampanii społecznej, która informowałaby o tym, jak niebezpiecznym żywiołem jest woda” (s. 98). Osobiście mam odmienne zdanie. Uważam, że dużo się o tym mówi szczególnie w szkołach oraz w środkach masowego przekazu. Niestety, każdy jest istotą myślącą i powinien sam zdawać sobie sprawę z faktu, że woda to, żywioł, a tym samym jest zawsze zagrożeniem dla człowieka.

Na s. 102, Doktorant przedstawił wykres- utonięcia w Polsce w latach 1998-2022, a także dokonał interpretacji tego co on przedstawia. Wynika z niego, że najwięcej utonięć miało miejsce

w województwach: mazowiecki, warmińsko-mazurskim oraz pomorskim (dokładne liczby umieszczono w tabel 3 (s. 103-104). Niestety zabrakło uzasadnienia tych danych. Wydaje się, że po pierwsze w tych województwach mamy największą liczbę zbiorników wodnych, a po drugie liczba uczestników korzystających z tych zbiorników, jest największa.

Niewątpliwie bardzo interesującym komponentem tego podrozdziału jest „zagrożenie bezpieczeństwa i porządku publicznego” (s.108-118). Na kilkunastu stronach, Doktorant uzasadnił wprowadzenie tych rozważań do dysertacji, a także zobrazował to w postaci zestawień tabelarycznych. Jest to bardzo interesujący materiał przygotowany w sposób profesjonalny, wymagający benedyktyńskiej pracy. Jedynym zarzutem, jest operowanie pojęciem „ilość” w przypadku danych wymiernych, policzalnych. Powinno być „liczba”. W oparciu o te dane, można stwierdzić, że w rejonach kąpielisk, mamy do czynienia z częstym spożywaniem napojów alkoholowych przez korzystających z plaż, co skutkuje zakłócaniem porządku publicznego, kradzieży kierowaniem pojazdami mechanicznymi pod wpływem alkoholu.

Kolejnymi poruszonymi problemami w tym podrozdziale są kwestie związane z zagrożeniami sanitarno -epidemiologicznymi (s. 118-123). Omówienie tej problematyki, Autor dysertacji rozpoczął od przedstawienia najgroźniejszych bakterii występujących w akwenach. Jak one stanowią zagrożenie dla zdrowia człowieka, przedstawił w zestawieniu (s. 119). Jak się okazuje, nie tylko bakterie stanowią potencjalne zagrożenie dla człowieka korzystającego z akwenów. Są nimi sinice. Celem zobrazowania zagrożeń dla człowieka w obszarze bakteriologicznym, przedstawił to w formie wykresów i zestawień tabelarycznych, co uważam za bardzo dobre rozwiązanie.

W dalszej części, dokonano analizy przyczyn utonięć w akwenach, w oparciu o dane statystyczne, które umieszczone w postaci zestawień tabelarycznych (s. 123-134). Wstrząsająca jest ocena tego zjawiska. Autora dysertacji stwierdził, że „W Polsce pod koniec ubiegłego wieku (lata 90) co piąta osoba, która straciła życie w wodzie, nie miała ukończonego 18 roku życia, a co czwarta miała ponad 50 lat. Najliczniejszą grupę stanowiły osoby pomiędzy 31 a 50 rokiem życia. Na przestrzenie lat udział poszczególnych grup wiekowych w tej ponurej statystyce uległ zmianie i tak w 2022 roku dzieci i młodzieży do lat 18 stanowili niecałe 5%, a prawie połowa to osoby należące do grupy wiekowej ponad 50 lat (s.123). Potwierdził to w zestawieniach tabelarycznych i wykresach. Zdaniem Doktoranta: „Poza uwarunkowaniami zdrowotnymi, obejmuje to niski poziom działań profilaktycznych w tej grupie wiekowej” (s. 124). Kolejna analiza prowadzi do konkluzji, że [...] można zauważyć, w latach 2013-2022 najczęściej, bo prawie co trzecia osoba utonęła w rzekach, a co piąty w jeziorach, najbezpieczniejsze pod tym względem były akweny morskie” (tabela 17, s. 125). Następne zestawienie tabelaryczne, potwierdza tezę, że w zdecydowanie większości ofiarami żywiołu są mężczyźni, co prawdopodobnie wynika ze skłonności do podejmowania nieracjonalnego zachowania i nonszalancji (tabela 20, s. 127). Należy wspomnieć o jeszcze jednym czynniku, którym jest alkohol. Doktorant słusznie stwierdza, że „świadczą to może o małej wrażliwości społecznej i braku reakcji na spożywanie alkoholu, a następnie korzystanie z akwenów” (s. 127). Jednocześnie wskazuje na działania rządu i samorządu na rzecz zminimalizowania tych zdarzeń. W tym celu zwiększa się liczbę ratowników oraz miejsc wyznaczonych do bezpiecznego korzystania z wody.

W podrozdziale poświęconym prawnym aspektom bezpieczeństwa na obszarach wodnych, Autor dysertacji omówił podstawowe dokumenty normatywne dotyczące zasad zachowania się osób przebywających na obszarach wodnych (s.134-147). W następnym podrozdziale zaprezentował zasady organizowania i koordynowania oraz wykonywania określonych przedsięwzięć w ramach ratownictwa wodnego (s. 147-154). W całej rozciągłości zgadzam się ze stwierdzeniem Autora dysertacji, że „ochrona ludności (w tym na obszarach wodnych) jest dzisiaj nadrzędnym celem organów państwa, a mobilizacja jego sił związana jest z zapewnieniem poczucia bezpieczeństwa i ochrony obywateli przed zagrożeniami wynikającymi z działalności ludzkiej, zmian cywilizacyjnych (przemysłowych), czy klęsk naturalnych (żywiolowych). Stan ten wymu-

sza stworzenie elementarnego, stabilnego i sprawnego systemu ochrony ludności i środowiska, w którym należy wykorzystać wszystkie dostępne siły i środki” (s.153).

W ostatnim podrozdziale, rozdziału trzeciego, poruszono problematykę obszaru wodnego. Zdefiniowano obszar wodny, zgodnie z przepisami prawnymi. Zaprezentowane dane obejmują lata 2019-2022 i pokazują wzrost liczby kąpielisk letnich i miejsce okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli. (wykres11, s.156). Z kolei w tabeli 23 przedstawił liczbę kąpielisk w Polsce w latach 2014-2022 według położenia geograficznego obszarów wodnych (s. 157). Ciekawą prezentacją jest wykres 13 s. 158 pokazujący liczbę kąpielisk z podziałem na kategorie zbiorników wodnych w latach 2019-2022. Ten podrozdział jest bardzo bogaty w zestawienia tabelaryczne oraz wykresy, a także ryciny, mapy Polski z oznaczonymi powiatami bez pływalni krytych.

Dokonując podsumowania merytorycznego tego rozdziału -trzeciego stwierdzam, że Doktorant przeprowadził gruntowną analizę danych dotyczących tej problematyki. Zostały one zawarte w postaci tabel i wykresów, co niewątpliwie wpłynęło na jego komunikatywność. To wszystko wpłynęło na wysoki poziom merytoryczny tego rozdziału.

W kolejnym rozdziale pt.: *Instytucjonalny wymiar bezpieczeństwa na obszarach wodnych* (s.167-215), Autor dysertacji wygenerował siedem podrozdziałów. W pierwszym omówił organizację bezpieczeństwa na obszarach wodnych oraz zidentyfikował obecny system. Uważa, że „W Polsce funkcjonuje wiele służb i instytucji realizujących różne zadania z zakresu ratownictwa i ochrony ludności, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa krajowego” (s.167). W dalszej części podkreślił, że „Za koordynację działań w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego ... odpowiada minister właściwy ds. spraw wewnętrznych, który sprawuje nadzór też nad ratownictwem górskim i wodnym” (s. 168).

Analiza obowiązujących dokumentów normatywnych, pozwoliła wyodrębnić cztery zasadnicze podsystemy tworzące z instytucjami wspierającymi – system bezpieczeństwa na obszarach wodnych. Są to: podsystem ratownictwa wodnego, podsystem powszechny, podsystem sanitarny i podsystem bezpieczeństwa publicznego (ryc. 9, s. 169). Doktorant zaprezentował model bezpieczeństwa na obszarach wodnych (rys.10, s. 171) oraz stwierdził, że „Warunkiem sukcesu takiego systemu w zmieniającym się środowisku zewnętrznym jest stałe prowadzenie szczegółowych i wielowymiarowych analiz otoczenia nastawionych na identyfikację zagrożeń, procesów, trendów oraz ich ewaluację i antycypację” (s. 170).

Pozytywnie oceniam opracowany przez Autora dysertacji rys. 11 (s. 172) ukazujący podsystem bezpieczeństwa na obszarach wodnych, który obowiązuje aktualnie. Jest on przygotowany w sposób profesjonalny, a zarazem komunikatywny, pozwalający prześledzić procesy decyzyjne na każdym poziomie.

Doktorant w kolejnym podrozdziale skupił się na problematyce dotyczącej Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego, funkcjonującego w systemie ratownictwa wodnego. I tak, jak w poprzednich podrozdziałach dokonał tego w sposób usystematyzowany, prezentując wszystkie obszary związane z obowiązującymi przepisami prawnymi, a także jej zadania.

Ratownictwo wodne, po tzw. deregulacji, która miała miejsce 31 grudnia 2022 r. omówiono w kolejnym podrozdziale (s.183-190). Autor dysertacji stwierdził, że „Istotą deregulacji obszaru ratownictwa wodnego była decentralizacja dominującego na rynku usług ratowniczych Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego, a tym samym osiągnięcie wyższej efektywności nowopowstałych podmiotów” (s. 184). Przedstawił w postaci tabeli, wykaz podmiotów - stowarzyszeń WOPR, upoważnionych do wykonywania ratownictwa wodnego z uwzględnieniem województw, w których zostały zarejestrowane w latach 2014-2017. Jego zdaniem „Najwięcej podmiotów, które nie nawiązują do nazwy Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego, powstało województwie zachodniopomorskim, łódzkim i wielkopolskim” (s. 186).

Z dużym zainteresowaniem zapoznałem się z analizą dotyczącą działalności niektórych podmiotów: „Z przedstawionych danych można wnioskować, że większość podmiotów za głów-

ny cel uznana typową konsumpcyjną działalność, kosztem aktywności profilaktycznej i edukacyjnej. Pojawiają się sygnały, że nie wszystkie z nowopowstałych podmiotów należycie realizują swoje działania -głównie w zakresie przestrzegania norm etycznych i prawnych. Prowadzone kontrole w tym zakresie wskazują, że motyw uzyskania korzyści materialnych może być realizowany kosztem jakości świadczonych usług” (s.188). Autor dysertacji w podsumowaniu podrozdziału stwierdził, że „Większość realizuje te przedsięwzięcia (związane z ratownictwem wodnym) organizacje pozarządowe, niegenerujące zysku z prowadzonej działalności- wykonują zadania publiczne w warunkach niestabilnej sytuacji finansowej. Jest to sytuacja wymagająca interwencji administracji rządowej” (s.190).

Problematykę związaną z ratownictwem wodnym w Państwowej Straży Pożarnej, zawarto w podrozdziale poświęconym tej instytucji. Tak jak poprzedni, jest opracowany na wysokim poziomie merytorycznym. Dane niezbędne do przybliżenia problematyki zostały umieszczone w postaci zestawień tabelarycznych, wykresów, a także map na których umieszczono lokalizację Specjalistycznych Grup Ratownictwa Wodno-Nurkowego (ryc. 9, s. 195). Analiza materiałów, pozwoliła stwierdzić, że „W zakresie działań prewencyjnych i edukacyjnych jednostki PSP województwa pomorskiego w latach 2020-2022 zrealizowały 671 przedsięwzięć dydaktycznych o tematyce bezpieczeństwa na obszarach wodnych, w których uczestniczyło 25368 dzieci i młodzieży oraz 3525 dorosłych, głównie w formie informacji i pogadań odbywających się w miejscach nauki lub pobytu /zamieszkania (w ramach kampanii bezpieczne wakacje i kręci mnie bezpieczeństwo” (s. 198). Trzeba z całą odpowiedzialnością podkreślić, że jest to ogrom przedsięwzięć realizowanych, co niewątpliwie przełożyło się na zmniejszenie liczby niebezpiecznych zdarzeń nad wodą.

Podrozdział piąty, poświęcony jest Policji i jej działaniom na rzecz bezpieczeństwa i porządku publicznego na akwenach przeznaczonych do powszechnego korzystania, a szczególnie w zapobieganiu przestępstw i wykroczeń na wodach, jak i na terenach prywatnych. Nie można zapominać o zadaniach Policji Wodnej. Nie tylko prowadzi działania na rzecz przestrzegania prawa na akwenach, ale też działalność profilaktyczną przy kąpieliskach (s. 201-202).

Natomiast w szóstym podrozdziale omówił rolę i zadania Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Zaprezentował jej strukturę organizacyjną oraz przybliżył zadania realizowane w kwestii szeroko rozumianego bezpieczeństwa na kąpieliskach. Niewątpliwie jej zasadniczym zadaniem jest dbanie o jakość i czystość wody w tych akwenach. Dane świadczące o efektywności jej działań zostały zawarte w tabelach i wykresach na s.205-207.

W kolejnym podrozdziale przybliżył rolę i zadania instytucji wspierających ratownictwo wodne, min. Morskiej Służby Poszukiwania i Ratownictwa (SAR), Straży Rybackiej oraz Ochotniczej Straży Pożarnej. Ich działania mają ogromne znaczenie dla bezpieczeństwa korzystających z kąpiei na akwenach.

Najważniejszym, a zarazem największym rozdziałem dysertacji jest rozdział piąty pt.: **Bezpieczeństwo osób na obszarach wodnych w świetle badań własnych** (s. 215-334). Rozpoczyna się on od charakterystyki respondentów sondażu diagnostycznego. Ich charakterystykę umieszczono w tabeli 43 s. 216. Z jej analizy wynika, że dominują kobiety. Informuje, że w badaniu wzięło udział prawie 650 respondentów (czyli bardzo duża liczba).

W kolejnym podrozdziale, Doktorant zaprezentował wyniki badań, pozwalające ocenić funkcjonowanie poszczególnych podsystemów bezpieczeństwa na obszarach wodnych po deregulacji. Uzyskane wyniki umieszczono w zestawieniach tabelarycznych i wykresach, które w sposób komunikatywny przybliżają wyniki badań.

W pododdziale trzecim, przedstawił odpowiedzi na kwestie związane z efektami profilaktyki i działań edukacyjnych, a także współpracy instytucji podsystemu bezpieczeństwa wodnego (s.249-272). Tak jak w poprzednim pododdziale, wykorzystano kwestionariusze, a wyniki uzyskane z tych badań przedstawiono w postaci zestawień tabelarycznych i wykresów. Dotyczą one szeroko rozumianej edukacji jako komponentu działań profilaktycznych, których zasadniczym

celem jest zmniejszenie liczby utonięć, zdarzeń urazowych itp. Słusznie wyartykułowano opinie respondentów, podkreślających znaczącą rolę w tych działaniach WOPR.

Podrozdział czwarty, prezentuje opinie respondentów na temat funkcjonowania systemu bezpieczeństwa na obszarach wodnych. Doktorant podkreślił, że „problematyka obejmuje pytania dotyczące aktualnie istniejącej sytuacji w tym obszarze bezpieczeństwa, możliwości i efektywności systemu zbudowanego z instytucji publicznych oraz jak instytucja powinna koordynować ww. system bezpieczeństwa” (s. 272-273).

Tak jak w poprzednich podrozdziałach empirycznych, wyniki badań zostały zaprezentowane w postaci tabel i wykresów, co w znaczący sposób podnosi ich komunikatywność.

Należy podkreślić, fakt przeprowadzenia rozmów z ekspertami. Doktorant w ten sposób podniósł poziom merytoryczny dysertacji. Nie tylko literatura, wypowiedzi ankietowanych, ale również wypowiedzi ekspertów. Ich zdanie w obszarach poruszanych w dysertacji, daje kompleksowy ogląd problematyki. Wszystkie możliwe źródła, niezbędne do zweryfikowania danej sytuacji, zostały wykorzystane. Zdania ekspertów były i są bardzo ważnym punktem odniesienia w badaniach naukowych. Dlatego też, wysoko oceniam zastosowanie wywiadów eksperckich.

W konkluzji tego podrozdziału Doktorant stwierdził: „Aktualny stan bezpieczeństwa na obszarach wodnych powinien być zmodyfikowany w zakresie organizacyjnym i finansowym. [...] System powinien składać się z instytucji zawodowych i społecznych- finansowanie zapewnione ze środków publicznych na działanie celowe” (s. 304).

Kolejne podrozdziały (s. 304-316) są zbudowane w oparciu wywiady eksperckie. Moim zdaniem było to słusznym rozwiązaniem, ponieważ problematyka dotyczy kwestii organizacyjnych, prawnych i finansowych. To oni posiadają odpowiednią wiedzę i kompetencje, aby móc ocenić, a zarazem wskazać te obszary, które mogą zostać usprawnione, celem uzyskania lepszej efektywności działania instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo na akwenach. I to zostało wykorzystane przez Doktoranta, szczególnie w obszarze zaproponowania nowych rozwiązań w strukturze organizacyjnej instytucji ratownictwa wodnego.

Podrozdział -Dyskusja (s.316-334), to w nim Doktorant dokonał oceny wyników badań. Jego zdaniem: „... na podstawie analizy odpowiedzi respondentów sondażu diagnostycznego oraz po szczegółowej eksploracji wypowiedzi uczestników wywiadu eksperckiego, a także własnych spostrzeżeń wynikających z doświadczenia oraz funkcjonowania w instytucjach ratownictwa wodnego- przedstawiam niżej opisaną i zobrazowaną graficznie propozycję modyfikacji aktualnie funkcjonującego podsystemu bezpieczeństwa na obszarach wodnych (organizacja bezpieczeństwa na obszarach wodnych). Jest ona formą modyfikacji aktualnie działającej organizacji bezpieczeństwa wodnego - modyfikacja a nie zmiana, oznacza możliwość szybkiego wdrożenia, głównie w obszarze organizacyjnym, bez potrzeby powszechnej zmiany obowiązujących w tym zakresie ustaw” (s.332). Autor dysertacji na rys.12, s. 332, zaprezentował podsystem bezpieczeństwa na obszarach wodnych – próba modyfikacji aktualnego. Zawarł w nim nowe elementy (instytucje), które Jego zdaniem w sposób zdecydowany wpłyną na podniesienie poziomu efektywności tego podsystemu, a tym samym przyniesie wymierne korzyści osobom korzystającym z akwenów w okresie letnim.

W **Zakończeniu** (s. 335-338) Doktorant w sposób wyczerpujący odniósł się do wyników realizacji założeń metodologicznych ujętych w dysertacji, a także przedstawił wnioski i rekomendacje (szczegółowe rekomendacje przedstawił w podrozdziale -Dyskusja).

Uważam, że to co przedstawił na rys.12, s. 332, jest wymiernym efektem tej dysertacji. Zgadzam się ze stwierdzeniem Autora dysertacji, że „podstawą do podjęcia działań w tym kierunku powinny być między innymi wyniki prowadzonych badań oraz wola decydentów do podjęcia się tego trudnego, ale publicznie niezbędnego zadania, jakim jest zapewnienie optymalnego w istniejących warunkach – bezpieczeństwa człowieka na obszarach wodnych” (s. 338).

W trakcie obrony proszę o udzielenie odpowiedzi na następujące pytania:

1. Czy zaproponowane przez Pana modyfikacje systemu mogą być wdrożone w istniejących warunkach organizacyjnych i legislacyjnych? Jeśli tak, to jakie kroki należałoby podjąć w pierwszej kolejności?
2. W badaniach wskazał Pan, że niski poziom świadomości społecznej o zagrożeniach na obszarach wodnych pozostaje problemem. Czy na podstawie Pańskich badań można wskazać konkretne przykłady kampanii edukacyjnych, które okazały się szczególnie efektywne w zmniejszeniu liczby utonięć? Jakie rekomendacje wynikają z tych analiz?
3. W pracy zwrócił Pan uwagę na współdziałanie wielu instytucji w ramach systemu bezpieczeństwa wodnego. Jakie główne bariery w koordynacji działań między tymi podmiotami zidentyfikował Pan w swoich badaniach?

IV. WNIOSKI

Doktorant w efekcie przeprowadzonych badań i analizy bazy materiałowo-publicystycznej oraz dokumentów normatywnych, osiągnął zamierzone cele badawcze. Pod względem metodologicznym zarówno proces badawczy, jak i sama dysertacja nie budzą zastrzeżeń. Wszystko to zostało przeprowadzone na bardzo wysokim poziomie merytorycznym i metodologicznym. Zastosowany szeroki wachlarz metod, narzędzi i technik badawczych okazał się adekwatny do założonych celów badawczych. Wyniki badań zostały zaprezentowane z niezwykłą skrupulatnością w zestawieniach tabelarycznych (153), wykresach (137) rysunków (12) i rycin (9). Przeprowadzona ich interpretacja jest rzeczowa i logiczna, co potwierdza bardzo dobrą znajomość badanej problematyki.

Stwierdzam, że dysertacja zawiera wyniki badań o charakterze poznawczym, praktycznym i pragmatycznym, dlatego też powinna znaleźć się w obszarze zainteresowań osób funkcyjnych odpowiedzialnych za bezpieczeństwo na akwenach w okresie letnim.

Na podstawie przedstawionej rozprawy doktorskiej stwierdzam, że Pan mgr Marek ŁACHUTA posiada umiejętności i zdolności do samodzielnej pracy koncepcyjnej, posiada niezbędną wiedzę z zakresu metodologii prowadzenia badań naukowych. Cechuje Go wnikliwość i intuicja naukowa.

Jednocześnie pragnę podkreślić, że przedmiotem recenzji jest dzieło dojrzałe udokumentowane bogatą bazą źródłową, wsparte badaniami empirycznymi, logicznie skonstruowane i wykonane na wysokim poziomie edytorskim.

Rozprawa spełnia warunki określone w art.13.ust.1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. tj.:

- Rozprawa doktorska prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną ubiegającego się o nadanie stopnia doktora w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie,
- Doktorant wykazuje umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej,
- Rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników badań naukowych w sferze społecznej.

Dysertacja ze wszech miar zasługuje na ocenę pozytywną i wnoszę o dopuszczenie Doktoranta do kolejnych etapów postępowania doktorskiego.

Wyrażam opinię, że praca prezentuje ponadprzeciętną wartość teoretyczną (poznawczą) oraz pragmatyczną (użyteczną).

WNIOSKUJE O WYRÓŻNIENIE.

Jerzy Bedźmirowski
prof. dr hab.

.....
